

Frivillighed blandt almene beboere

Metodebeskrivelse for beregninger i faktaark

Denne sektion beskriver metoden anvendt til at opgøre frivillighed i BL's faktaark "Frivillighed blandt almene beboere", december 2020. Konklusionerne om frivillighed i den almene sektor er baseret på resultater fra to spørgeskemaer; ét målrettet hele befolkningen, og ét andet målrettet almene boligafdelinger.

Spørgeskemaerne er blevet udsendt i efteråret 2020, hvor personerne har været spurgt om deres frivillige indsats generelt i løbet af året, mens afdelinger er blevet bedt om at afrapportere på vegne af de frivillige, som de kender til i deres boligområder og deres arbejdsopgaver.

1. Værdien af det ulønnede frivillige arbejde

Resultater fra spørgeskema på individniveau

Faktaarket angiver følgende beregninger:

- 37,4 pct. [33,7 – 41,2] af den voksne befolkning i den almene sektor estimeres at have udført frivilligt arbejde i løbet af det seneste år. Dette er beregnet som et vægtet gennemsnit. Parenteserne angiver 95 pct.-konfidensinterval, som afspejler den statistiske usikkerhed ved et estimat baseret på en stikprøve.¹ Andelen i resten af befolkningen er 34,4 pct. [30,8-38,0]. De to andele kan rent statistisk ikke skelnes fra hinanden ved fem procent statistisk signifikans-niveau.
- Det gennemsnitlige antal timer brugt på det frivillige arbejde er 144,3 [119,5-169,1] pr. frivillig i den almene sektor vs. 113,5 [95,2-131,8] i resten af Danmark. De to andele kan rent statistisk skelnes fra hinanden ved et fem pct. statistisk signifikans-niveau ved en ensidigt test, men ikke ved en tosidet test.²

Der er flere måder, hvorpå værdien af den frivillige sektor kan opgøres. SFI (2006) beregner således værdien af hele nonprofit sektor i Danmark til 134,5 mia. kr. i 2003-priser. Dette omfatter både bruttoværditilvæksten skabt i sektoren, overføres til sektoren i form af de offentlige tilskud, kontingenter og indsamlinger m.v., samt værdien af det ulønnede frivillige arbejde inden for nonprofitorganisationerne, som svarer til 35 mia. kr. i 2003-priser eller ca. en fjerdedel af den samlede værdi.³

BL fokuserer udelukkende på værdien af det ulønnet frivillige arbejde blandt beboere i den almene sektor, dvs. værdien af den indsats som de almene beboere yder uden betaling. Vi følger SFI's (2006) metode til at

¹ Det er intervallet, som med 95 pct. sikkerhed indeholder den sande værdi for estimatet, som i dette eksempel er andelen af frivillige blandt voksne i den almene sektor. Alle værdier, der indgår i intervallet, kan således være den sande middelværdi genereret fra de pågældende data.

² T-score for forskellen mellem de to estimater er 1,958 og df er 216.

beregne det samlede antal timer lagt i det frivillige arbejde med afsæt i svarene fra spørgeskemaet og ganger det med et estimat for værdien af en times frivilligt arbejde baseret på de relevante lønomkostninger.

Denne metode er kendt som udskiftningsomkostningsmetoden, og vurderes til at være den mest udbredte metode til at vurdere værdien af en frivillig arbejdsindsats. Tilgangen svarer til at beregne, hvad det ville have kostet at erstatte de frivillige med betalt arbejdskraft (Salamon m.fl., 2011).

Udfordringen ved denne metode er at finde et troværdigt gennemsnitsestimat for værdien af en times frivillig arbejdsindsats, som organisationen ellers ville betale for at erstatte de frivillige med lønnede medarbejdere. Da man ofte ikke har en detaljeret oversigt over, hvilke opgaver de frivillige helt konkret udfører, anvendes typisk en gennemsnitsløn i økonomien til at approksimere værdien af indsatsen (Salamon m.fl., 2011). Dette kan dog ses som et overkantsskøn af værdien af det frivillige arbejde, fordi de frivillige kan udføre et mindre specialiseret arbejde. Dertil er det frivillige arbejdsmiljø ofte mindre formelt, hvorfor produktiviteten kan være lavere sammenlignet med det organiserede arbejdsmiljø. Mindstelønnet kan bruges som et underkantsskøn for værdien af en times frivillig indsats (Abraham og Mackie, 2005).⁴

Danmark har ikke lovbestemte satser for mindsteløn, og derfor anvender vi i beregningen et konservativt skøn for løn pr. præsteret time (i dette tilfælde fratrukket genetillæg, fraværsbetalinger o.l.), som Danmarks Statistik har beregnet for den fjerdedel af ansatte, som har lavest løn.

Den konkrete beregning fremgår nedenfor:

Antallet af frivillige blandt de (voksne)⁵ almene beboere: 37,4 pct. x 799.906 personer⁶ = 299.427 frivillige.

Antal timer i alt: 299.427 personer * 144,3 timer pr. frivillig i gns. = 43,2 mio. timer

Værdien af en times frivillig indsats er udregnet som:

Forholdet mellem den laveste kvartil og medianen for fortjenesten pr. præsteret time⁷ x (basisfortjenesten pr. præsteret time + pension inkl. ATP pr. præsteret time + personalegoder pr. præsteret time) = 74 pct. x (266+39,2+3,5) kr. = 74 pct. x 308,7 kr. = 226,9 kr.⁸

Til sidst ganges den estimerede værdi af den frivillige arbejdstime med antal arbejdstimer, som de almene beboere i alt har lagt i det frivillige arbejde: 43,2 mio. * 226,9 = 9,8 mia. kr.

Derfor anvendes 10 mia. kr. som et estimat for værdien af det ulønnede frivillige arbejde, som de almene beboere udfører (både i de almene boligområder men også i andre sammenhænge).

⁴ Alternativt anbefaler Abraham og Mackie (2005) at anvende gennemsnitslønnen for ansatte i de funktioner og brancher, hvor ansattes opgaver ligner de frivilliges opgaver. SFI (2006) følger denne tilgang ved at anvende gennemsnitslønnen for Kultur og Fritidsbranche, da de estimerer at næsten halvdelen af ulønnet arbejde foregår inden for denne branche. Den standardberegnete timefortjeneste i Kultur og Fritidsbranche er på 234,7 kr., jf. Statistikbanken\LONS40, hvor BL's estimat ligger marginalt lavere end dette.

⁵ Der er også yngre aldersgrupper, der påtager frivilligt arbejde, hvorfor dette er et underkantsskøn for antallet af frivillige almene beboere.

⁶ Kilde til befolkningstal primo 2020: Statistikbanken\BOL201.

⁷ Statistikbanken\SAO01.

⁸ Forholdet udregnes pba. Statistikbanken\LONS40. Fortjenesten pr. præsteret time indeholder yderligere arbejdsomkostningskomponenter, som ikke indgår i vurderingen af værdien af det frivillige arbejde, såsom fraværs- og uregelmæssige betalinger samt gene- og overtidstillæg (svarende til ca. seks pct. af den samlede fortjeneste pr. præsteret time). Det er dog ikke muligt at få et forhold mellem den nederste kvartil og medianen for de enkelte arbejdsomkostningskomponenter, hvorfor der laves en approksimation pba. forholdet for fortjenesten pr. præsteret time.

Hvis man yderligere tager hensyn til den statistiske usikkerhed forbundet med estimatet for antallet af timer, der udføres en frivillig indsats pr. voksen i den almene sektor, ligger estimatet for det frivillige arbejde mellem 8 og 12 mia. kr. med 95 pct. sikkerhed.⁹

10 mia. kr. svarer til, hvad den frivillige indsats vurderes at være værd i ren arbejdsmarkedsindsats. Dertil skaber det frivillige engagement afledte effekter for den enkelte og samfundet i form af øget velvære (Borgonovi, 2008; Meier og Stutzer, 2008; Morrow-Howell m.fl., 2009), færdighedsudvikling (Menchik og Weisbrod, 1987; Ziemek, 2006), bedre mentalt helbred (Lum og Lightfoot, 2005; Tabassum m.fl. 2006), mindsket ensomhed (Carr m.fl., 2018)¹⁰, bedre integration (Dudley, 2007; Handy og Greenspan, 2009), mindsket diskrimination (Baert og Vujić, 2016) med mere. Det er vanskeligt, hvis ikke umuligt, at beregne den samfundsmæssige værdi af alle afledte effekter. Andrew G. Haldane, cheføkonomen hos Storbritanniens Centralbank vurderer, at de afledte effekter af frivillighedsindsatsen overstiger den økonomiske værdi af arbejdsmarkedsindsatsen flere gange.¹¹

Spørgeskemametoden (individniveau)

Værdien af den frivillige indsats i den almene sektor beregnes pba. resultater fra et landsdækkende spørgeskema på individniveau, som Kantar Gallup analyse- og rådgivningsvirksomhed har udført for BL. Der er i alt stillet 28 spørgsmål om forskellige emner,¹² hvor to af disse handlede om frivillighed (præsenteret nedenfor).

Undersøgelsen er gennemført som et webinterview ved hjælp af online survey-plattformen Gallup Forum.¹³ For at sikre at stikprøven er så repræsentativ som muligt, anvendes der stratificering pba. køn, alder, region, ejerform for egen bolig (ejerbolig, privat lejebolig, almen lejebolig, andelsbolig, andet) og uddannelse ved dataindsamling. Dertil indsamles besvarelser fra relativt flere respondenter fra den almene sektor (ca. 50 pct. af stikprøven) for at det bliver muligt at udføre mere detaljerede analyser for denne målgruppe. Besvarelserne korrigeres efterfølgende vha. vægtning. Det samlede analyseudvalg er på 1.314 personer, hvor 638 personer bor i en almen lejebolig og 487 af disse kommer fra en boostet stikprøve, som sikrer et relativt større antal af almene beboere blandt respondenter.

Vægtningen er konstrueret med hensyn til køn, alder, region, boligernes ejerform og uddannelse, hvor oplysninger om de nationale gennemsnit er hentet fra Danmarks Statistik.¹⁴

Besvarelser er indsamlet i løbet af oktober 2020. Respondenter er blevet præsenteret for følgende tekst og to spørgsmål:

I det følgende bedes du besvare to spørgsmål om frivilligt arbejde. Frivilligt arbejde kan være mange forskellige ting: Fx at fungere som frivillig træner i en idrætsforening, være bloddonor, samle penge ind til en humanitær organisation, sidde i bestyrelsen i en boligforening, børnehave eller skole, være frivillig i hjemmeværnet eller på et værested for socialt udsatte, være lektiehjælper eller lignende opgaver, du ikke får løn for. Frivilligt arbejde udføres ofte for en forening eller frivillig organisation, men det kan også udføres for en offentlig

⁹ Baseret på et estimat af 54 timer frivillig indsats pr. voksen i den almene sektor, svarende til 144,3 timer pr. frivillig.

¹⁰ Her påvist hos de ældre personer, der har tabt deres partner.

¹¹ Se Haldane, A. (2014).

¹² Andre spørgsmål handlede om boligpræferencer, flyttemønstre, konsekvenser af COVID-19 for den enkelte og den forventede deltagelse i kommunalvalget. Rækkefølgen af spørgsmål er ikke randomiseret.

¹³ Panelet rekrutteres hvorvidt muligt ved simpel tilfældig udvælgelse via telefon undtaget specifikke minoritetsgrupper som kan være svære at nå via konventionel CATI-rekruttering.

¹⁴ Vægtning er konstrueret til at tage hensyn også til at stikprøven matcher landsgennemsnittet på krydsninger mellem alder og region, alder og boligernes ejerform samt køn og region.

institution, en virksomhed, en uformel sammenslutning mv. Frivilligt arbejde er dog ikke den ulønnede hjælp man giver til naboer, venner eller familie.

- Har du udført frivilligt arbejde i løbet af de seneste 12 måneder?
 - a. Ja
 - b. Nej
 - c. Ved ikke
- Hvor mange timer vil du anslå, at du samlet set har brugt på frivilligt arbejde i løbet af de seneste 12 måneder? [Angiv timeantal, vises kun hvis har svaret "Ja" til forrige spm.]

Spørgsmålene er formuleret i overensstemmelse med CFSA's måde at spørge om frivillighed i deres landsdækkende undersøgelse. Man kan dog ikke direkte sammenligne resultater fra CFSA's og BL's spørgeskemaer fx for at tolke på udviklingen, da de kommer fra to forskellige dataindsamlere. Der er også den forskel, at den nederste aldersgrænse i de to undersøgelser er forskellig. Den er 16 år i stikprøven som Epinion har udvalgt for CFSA, mens den 18 år i BL's spørgeskema. Udover forskelle i deltagerpanelet, er der også forskelle i indsamlingsmetoden og stikprøvens størrelse. Det skal bemærkes, at resultaterne for spørgeskemaerne generelt skal tolkes med forsigtighed, da der er risiko for skævheder i både validitet og repræsentativitet.

Nogle af de mest udbredte udfordringer i webpaneler er, at det er svært at få unge og indvandrere til at deltage i undersøgelser vha. e-mails. Derfor kan de unge og indvandrere, der deltager i spørgeskemaer, adskille sig på uobserverbare karakteristika fra deres befolkningsgruppe i gennemsnittet.

Dertil kan personer, som er villige til at deltage i en eller anden form for en undersøgelse, være mere positivt indstillet over at bruge sin tid på en frivillig opgave. Dette er en typisk udfordring ifm. frivillighedsundersøgelser (CFSA, 2018). Deltagere i Kantar Gallup panel bliver dog belønnet for at besvare spørgeskemaer med at deltage i lodtrækning om flere gavekort, som forventes at mindske denne skævhed, hvis den opstår.¹⁵

2. Opgaver, som frivillige påtager i deres boligområder - afdelingsspørgeskema

De frivillige arbejdsopgaver opgøres pba. af et spørgeskema med fem korte spørgsmål om frivillighed, som var målrettet bestyrelsesmedlemmer i almene boligafdelinger. Spørgsmålene omhandlede den frivillige indsats, som bliver udført i de almene boligområder af beboerne og som afdelingerne kendte til.

Spørgeskemaet blev distribueret vha. boligorganisationerne, med en anmodning om at række ud til alle almene boligafdelinger. Besvarelser blev indsamlet i løbet af seks uger i september-oktober 2020.

Respondenterne er blevet præsenteret for følgende tekst og spørgsmål:

Beboere engagerer sig i mange forskellige typer af opgaver. Med dette spørgsmål vil vi gerne vide noget om, hvad det er for opgaver, beboerne i almene boligområder engagerer sig i.

Hvilke opgaver har de frivillige beboere engageret sig i indenfor det seneste år?

¹⁵ Der udloddes typisk 10-13 supergavekort med en værdi på 300 kr. per en standart måling på 1.000 respondenter.

- PRAKTISK ARBEJDE (fx affaldssortering, havearbejde, sælger i genbrugsbutikken mv.)
- ORGANISATORISK ARBEJDE (fx fest-arrangør, leder for non-profit butik, koordinator)
- BESTYRELSE SARBEJDE (fx afdelingsbestyrelsen, bestyrelsesudvalg eller anden bestyrelse mv.)
- POLITISK ARBEJDE/ INTERESSEVARETAGELSE (fx BL's kredse eller anden politisk organisation mv.)
- TRÆNING, UNDERVISNING OG RÅDGIVNING (fx lektiehjælp, mentorskab eller fodboldtræning mv.)
- OMSORG OG KONTAKTPERSON (fx besøgsven, bydelsmor, opgangsambassadør mv.)
- TRIVSEL, FÆLLESSKAB OG NETVÆRK (fx fællesspisning, fastelavnsfest, koncerter mv.)
- ANDET (angiv venligst et eller flere eksempler): [fritekst]
- INGEN BEBOERE ENGAGERER SIG FRIVILLIGT

Dertil blev afdelingerne bedt at oplyse deres kontaktinformation; identificerende nummer i Landsbyggefondens system; antal frivillige de kender til; hvorvidt frivillige engagerer sig på løbende eller ad hoc; ca. fordeling af frivillige på køn og alder og angive evt. bemærkninger. Der blev udarbejdet en kort oversigt over det frivillige arbejde, som hver boligafdeling kender til pba. besvarelsene som belønning for afrapporteringen.

I alt har 337 afdelinger besvaret spørgeskemaet. Én besvarelse er frasorteret pba. af fejlregistrering.

Der er i alt 7.215 almene boligafdelinger i Danmark, og dermed er svarprocenten relativ lav og under 5 pct. Afdelinger, der har besvaret spørgeskemaet, adskiller sig fra den typiske almene boligafdeling ift. en række observerbare karakteristika, såsom størrelse af afdelingen og geografisk placering. Da svarprocenten er lav må der endvidere forventes forskelle i andre uobserverbare karakteristika. Fx kan afdelinger, som har flere motiverede bestyrelsesmedlemmer, som også bidrager relativt mest til frivillighed, forventes at være overrepræsenteret blandt de afdelinger, som har svaret på spørgeskemaet.

I faktaarket "Frivillighed blandt almene beboere", december 2020 angives de opgavetyper, som de frivillige beboere påtager sig i de afdelinger, som har besvaret spørgeskemaet. 324 af 336 afdelinger har afrapporteret, at de har frivillige beboere, der engagerer sig som frivillige i boligområdet. Resultaterne er baseret på et uvægtet gennemsnit. De skal dermed udelukkende tolkes som et billede af det pågældende udpluk af 324 afdelinger i den almene sektor og dermed ikke som et repræsentativt billede af hele sektoren. Besvarelsene giver dog alligevel et indblik i opgavetyperne, som de frivillige påtager sig i deres boligområder set fra et afdelingssynspunkt.

Litteraturliste

- Abraham, K. og Mackie, C. (2005). *Beyond the Market: Designing Nonmarket Accounts for the United States*. DC: The National Academies Press.
- Baert, S. og Vujić, S. (2018). Immigrant volunteering: A way out of labour market discrimination? *Economic Letters*, 146, s. 95-98.
- Borgonovi, F. (2008). Doing well by doing good. The relationship between formal volunteering and self-reported health and happiness. *Social Science & Medicine*, 66, s. 2321-2334.
- Carr, D., Kail, B., Matz-Costa, C. og Shavit, Y. (2018). Does Becoming A Volunteer Attenuate Loneliness Among Recently Widowed Older Adults? *Journals of Gerontology: Social Sciences*, 73 (3), s. 501–510.
- Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2018). Tal om frivillighed i Danmark Frivilligrapport 2016-2018. https://frivillighed.dk/sites/frivillighed.dk/files/media/documents/frivilligrapporter/tal_om_frivillighed_i_danmark_frivilligrapport_2016-2018.pdf
- Dudley, L. (2007). Integrating volunteering into the adult immigrant second language experience. *Canadian Modern Language Review*, 63 (4), s. 539-561.
- Haldane, A. (2014). In giving, how much do we receive? The social value of volunteering. A Pro Bono Economics lecture to the Society of Business Economists, London. <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/speech/2014/in-giving-how-much-do-we-receive-the-social-value-of-volunteering>
- Handy, F. og Greenspan, I. (2009). Immigrant Volunteering - A Stepping Stone to Integration? *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 38 (6), s. 956-982.
- Lum, T. og Lightfoot, E. (2005). The effects of volunteering on the physical and mental health of older people. *Research on Aging*, 27(1), s. 31–35.
- Meier, S. og Stutzer, A. (2008). Is Volunteering Rewarding in Itself? *Economica*, 75 (297), s. 39-59.
- Menchik, P. og Weisbrod, A. (1987). Volunteer labor supply, *Journal of Public Economics*, 32 (2), s. 159-183.
- Morrow-Howell, N., Hong, S.-L, Tang, F. (2009). Who Benefits From Volunteering? Variations in Perceived Benefits. *The Gerontologist*, 49 (1), s. 91–102.
- Salamon, L., Sokolowski, S., Haddock, M. (2011). Measuring the economic value of volunteer work globally: concepts, estimates, and a roadmap to the future. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 82 (3), s. 217-252.
- SFI (2006). Den frivillige sektor i Danmark – omfang og betydning. https://pure.vive.dk/ws/files/257954/0619_Den_frivillige_sektor.pdf.
- Tabassum, F., Mohan, J. og Smith, P. (2016). Association of volunteering with mental well-being: A lifecourse analysis of a national population-based longitudinal study in the UK. *BMJ Open*, 6.
- Ziemek, S. (2006). Economic analysis of volunteers' motivations: A cross-country study. *Journal of Socio-Economics*, 35 (3), s. 532-555.